

สาขาวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

การสอนเสริมครั้งที่ 1
หน่วยที่ 1 - 5

เอกสารโสตทัศนชุดวิชา

10121

อารยธรรมมนุษย์

Human Civilization

(ฉบับปรับปรุง)

สงวนลิขสิทธิ์

เอกสารโสตทัศนศึกษา อารยธรรมมนุษย์ การสอนเสริมครั้งที่ 1

จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

จัดทำต้นฉบับ : คณะกรรมการกลุ่มปรับปรุงชุดวิชา

บรรณาธิการ/ออกแบบ : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โสตทัศนศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

พิมพ์ครั้งที่ 56 ภาค 2/2559 ปรับปรุง

แผนการสอนเสริมครั้งที่ 1

การสอนเสริมชุดวิชา 10121 อารยธรรมมนุษย์ ครั้งที่ 1

รายชื่อหน่วย

หน่วยที่ 1	สมัยก่อนประวัติศาสตร์และจุดเริ่มของอารยธรรม
หน่วยที่ 2	อารยธรรมอินเดีย
หน่วยที่ 3	อารยธรรมจีน
หน่วยที่ 4	อารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
หน่วยที่ 5	อารยธรรมเอเชียตะวันตกและเอเชียกลาง

แนวคิด

1. อารยธรรมหมายถึงความเจริญในด้านต่างๆ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ และเป็นความเจริญที่สูงกว่าวัฒนธรรมขั้นพื้นฐาน โดยสังคมที่เจริญสูงขึ้นที่มีอารยธรรมนั้นต้องมีการพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และสังคมมนุษย์มีการพัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนเข้าถึงสมัยประวัติศาสตร์ อารยธรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้นนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ อารยธรรมตะวันออกและอารยธรรมตะวันตก

2. พื้นฐานอารยธรรมมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ของโลกตะวันออกและตะวันตกเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยหินเก่า หินกลาง หินใหม่ และยุคโลหะ ตามลำดับ ซึ่งแต่ละท้องที่จะมีการพัฒนาการของความเจริญทั้งด้านเครื่องมือเครื่องใช้ และวิถีการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่องจนเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ในช่วงสมัยโลหะตอนปลาย

3. ชาวสุเมเรียนเป็นชนชาติแรกในดินแดนเมโสโปเตเมียที่อาศัยรวมตัวกันในรูปองค์กรทางการเมืองแบบนครรัฐเป็นแห่งแรกของโลก ชาวสุเมเรียนสามารถสร้างสรรค์อารยธรรมต่างๆ ภายใต้รูปแบบการปกครองดังกล่าวได้อย่างมั่นคง จากนั้นได้มีกลุ่มชาติพันธุ์เซมิติกและอินโดยูโรเปียนผลัดเปลี่ยนกันเข้าครอบครองและสร้างสรรค์อารยธรรมขึ้นแทนที่

4. อารยธรรมสมัยสินธุเป็นอารยธรรมที่มีความเจริญอย่างมาก โดยมีชาวตราวิเดียนเป็นกลุ่มชนที่สร้างอารยธรรมสินธุเป็นกลุ่มชนแรก อารยธรรมสมัยสินธุเป็นอารยธรรมที่มีลักษณะเป็นวัฒนธรรมแบบเมืองที่มีความเจริญอย่างมาก แต่ภายหลังได้ถูกพวกอารยันอพยพเข้ามาโจมตีและยึดครอง จากนั้นอารยันได้สร้างความเจริญขึ้นภายในบริเวณนี้ ต่อมาดินแดนบริเวณนี้มีการรวมตัวกันเป็นจักรวรรดิในสมัยราชวงศ์โมริยะ

5. อารยธรรมอินเดียสมัยกลางเป็นอารยธรรมที่มีความเจริญอย่างมากในสมัยคุปตะ โดยเป็นอารยธรรมที่มีความเจริญในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวิทยาการต่างๆ แต่เมื่อสิ้นราชวงศ์คุปตะ อินเดียได้แตกออกเป็นอาณาจักรเล็กๆ จนในที่สุดราชวงศ์หรรษาสามารถรวบรวมแคว้นเหล่านั้นเข้าด้วยกันได้

6. อารยธรรมอินเดียในช่วงเวลานี้ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมมุสลิม และเป็นช่วงเวลาที่มีความเจริญอย่างมากในสมัยราชวงศ์โมกุล แต่ต่อมาภายหลังเริ่มเสื่อมลงเนื่องจากนโยบายกดขี่ทางด้านเชื้อชาติและศาสนา เกิดสงครามระหว่างรัฐอยู่บ่อยครั้ง ส่งผลให้การปกครองอ่อนแอ เศรษฐกิจเสื่อมลง สุดท้ายถูกอังกฤษเข้ายึดครอง

7. จีนมีการรวมตัวกันในราชวงศ์เซี่ยแต่หลักฐานของราชวงศ์นี้ค่อนข้างเลือนลางมาก จากนั้นจีนก็มีราชวงศ์ต่างๆ สืบต่อมาอีกหลายราชวงศ์ โดยแต่ละราชวงศ์ได้สร้างสรรค์อารยธรรมที่หลากหลาย ซึ่งในช่วงแรกราชวงศ์ที่สำคัญได้แก่ ราชวงศ์ซางเป็นราชวงศ์แรกที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรโดยอักษรดังกล่าวมีลักษณะเป็นอักษรภาพ ราชวงศ์โจวเป็นราชวงศ์ที่มีความเจริญอย่างมากโดยเฉพาะทางด้านปรัชญา และราชวงศ์ฉินเป็นช่วงเวลาที่จีนมีการรวมตัวกันเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่

8. จีนสมัยราชวงศ์ฮั่นเป็นช่วงเวลาที่จีนมีความเจริญสูงสุดในทุกด้าน ขณะเดียวกันยังได้มีการขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ขณะที่ในสมัยราชวงศ์ถังจีนมีความเจริญสูงสุดจนได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของอารยธรรมจีน ราชวงศ์ถังเริ่มเสื่อมอำนาจลงเนื่องจากความขัดแย้งภายใน จากนั้นจึงมีการสถาปนาราชวงศ์ซ่งขึ้น ราชวงศ์ซ่งได้สร้างอารยธรรมที่หลากหลายนานถึง 300 ปี จากนั้นจึงถูกเผ่ามองโกลเข้ายึดอำนาจจากราชวงศ์ซ่ง และสถาปนาราชวงศ์หยวนขึ้นปกครอง

9. ราชวงศ์หมิงเป็นราชวงศ์ของจีนที่กลับมามีอำนาจในการปกครองอีกครั้ง แต่ปลายสมัยราชวงศ์หมิง แมนจูเรียตอนใต้ได้เข้ายึดครองและสถาปนาราชวงศ์ชิงขึ้นปกครอง ราชวงศ์ชิงเป็นราชวงศ์สุดท้ายก่อนจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นสาธารณรัฐ

10. ชาตินะวันตกเข้ามามีบทบาทในจีนสมัยราชวงศ์หยวน จากนั้นบทบาทของชาตินะวันตกก็ลดลง แต่ภายหลังชาตินะวันตกกลับมามีบทบาทใหม่อีกครั้ง โดยชาตินะวันตกที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในจีนมากที่สุดคืออังกฤษ

11. ร่องรอยหลักฐานของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้มีการค้นพบสามารถย้อนกลับไปถึงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ 500,000 ปี จนถึง 300 ปีก่อนคริสตกาล และมีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ ก่อนรับอารยธรรมจากภายนอกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเจริญด้านวัตถุและเทคโนโลยี พร้อมกันนั้นยังมีความเจริญทางด้านสังคม ศาสนา และประเพณีมาก่อน ภายหลังเมื่อมีการติดต่อกับภายนอก อารยธรรมอินเดีย จีน และอารยธรรมจากกลุ่มอื่นๆ จึงเริ่มแพร่เข้ามาในดินแดนแถบนี้

12. อาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่ได้รับอารยธรรมจากอินเดียและจีน โดยสามารถแบ่งเป็นอาณาจักรภาคพื้นทวีปและอาณาจักรในภาคพื้นสมุทร ซึ่งอาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรากฏร่องรอยหลักฐานมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 2 เป็นต้นมา

13. มรดกอารยธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สำคัญ คือ มรดกด้านความเชื่อและศาสนา ศิลปกรรม รวมถึงภาษา มรดกอารยธรรมเหล่านี้บางส่วนยังคงหลงเหลือหลักฐานที่สะท้อนถึงความเจริญรุ่งเรืองของดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในอดีตได้เป็นอย่างดี

14. อารยธรรมอิสลามกำเนิดจากศาสนาอิสลาม ซึ่งเกิดขึ้นที่คาบสมุทรอาหรับในคริสต์วรรษที่ 6 โดยมีท่านมุฮัมมัดเป็นศาสดา และเป็นศาสนาที่นับถือพระเจ้าองค์เดียว คือ อัลลอฮ์ มีหลักสำคัญคือ หลักศรัทธา 6 ประการ และหลักปฏิบัติ 5 ประการ ภายหลังจากการสิ้นชีวิตของศาสดาแล้ว อารยธรรมอิสลามจึงขยายไปในดินแดนต่างๆ และในคริสต์วรรษที่ 11-12 เกิดสงครามระหว่างชาวคริสเตียนจากยุโรปและชาวมุสลิม คือ สงครามครูเสด

15. มรดกอารยธรรมอิสลาม เจริญรุ่งเรืองในสมัยราชวงศ์อับบาสิยะห์ ที่เป็นยุคทองของอารยธรรมอิสลาม จากความสนใจศึกษาในเรื่องศาสนา ประวัติศาสตร์และขยายไปในวิชาการแขนงอื่นๆ มีการแปลตำราของกรีก โรมัน เปอร์เซีย อินเดีย เป็นภาษาอาหรับ มีความเจริญด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์ การแพทย์ ด้านภาษาวรรณคดี และด้านศิลปกรรม ซึ่งผลงานของอารยธรรมอิสลามนี้เป็นสิ่งที่ชาวยุโรปได้ศึกษาและนำไปต่อยอดจนก่อให้เกิดความเจริญในยุโรปสมัยใหม่

16. ชาวเติร์กได้ปกครองดินแดนเอเชียกลาง และเอเชียตะวันตกแทนชาวอาหรับหลังจากจักรวรรดิออตโตมัน เติร์กרבชนะจักรวรรดิไบแซนไทน์ หลังจากนั้นในคริสต์วรรษที่ 15 อารยธรรมอิสลามได้มีอิทธิพลต่อจักรวรรดิของเติร์ก ซึ่งมีอารยธรรมสำคัญด้านการทหารและการสร้างปืนใหญ่

วัตถุประสงค์

1. อธิบายแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับอารยธรรมมนุษย์ได้
2. อธิบายลักษณะของก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนต่างๆ ได้
3. อธิบายอารยธรรมมนุษย์สมัยเริ่มแรกในดินแดนเมโสโปเตเมียได้
4. อธิบายอารยธรรมอินเดียสมัยโบราณได้
5. อธิบายอารยธรรมอินเดียสมัยกลางได้
6. อธิบายอารยธรรมอินเดียก่อนเข้าสู่สมัยใหม่ได้
7. อธิบายพัฒนาการของอารยธรรมเอเชียใต้โบราณได้
8. อธิบายพัฒนาการของอารยธรรมเอเชียตะวันออกโบราณได้
9. อธิบายพัฒนาการของอารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โบราณได้
10. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับอารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้
11. ระบุอาณาจักรสำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้
12. อธิบายลักษณะสำคัญของอาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้
13. บอกมรดกอารยธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้
15. อธิบายกำเนิดและหลักการของศาสนาอิสลามได้
16. อธิบายความเจริญทางศิลปวิทยาการด้านต่างๆ ของอารยธรรมอิสลามได้
17. อธิบายความเจริญของจักรวรรดิออตโตมันเติร์กจากเอเชียกลางได้

กิจกรรมเสริม

1. ประเมินผลก่อนการสอนเสริม
2. อธิบายเสริมเนื้อหาสาระประกอบเอกสารโสตทัศน
3. เปิดโอกาสให้นักศึกษาซักถามปัญหา
4. ประเมินผลหลังการสอนเสริม

สื่อการสอนเสริม

1. แบบประเมินผลก่อนและหลังการสอนเสริม
2. ชุดวิชาอารยธรรมมนุษย์
3. เอกสารโสตทัศนประกอบชุดวิชาอารยธรรมมนุษย์

การประเมินผล

1. สังเกตปฏิกิริยาของนักศึกษา
2. ดูผลการตอบคำถามของนักศึกษา
3. ดูผลและเปรียบเทียบการทำแบบประเมินผลก่อนและหลังการสอนเสริม
4. ประเมินผลความคิดเห็นของนักศึกษา
5. ประเมินผลการสอนเสริมด้วยตนเองจากแนวทางและรูปแบบที่กำหนดให้

แบบประเมินผลตนเองของนักศึกษาก่อนการสอนเสริม

ครั้งที่ 1

ชุดวิชา อารยธรรมมนุษย์ หน่วยที่ 1 – 5

1. ข้อใดไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอารยธรรม
 - ก. การขยายตัวทางเศรษฐกิจ
 - ข. ระบบการเมืองการปกครอง
 - ค. ความเจริญทางเทคโนโลยี
 - ง. สภาพแวดล้อมทางสังคมและประวัติศาสตร์

2. ข้อใดคือขั้นตอนของพัฒนาการสู่สังคมที่มีอารยธรรม ที่ถูกต้องที่สุด
 - ก. การเปลี่ยนทางเทคโนโลยี การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการจัดลำดับฐานะทางสังคม
 - ข. การเปลี่ยนทางด้านเกษตรกรรม การดำรงชีพ และการจัดลำดับฐานะทางสังคม
 - ค. ระบบการเมืองการปกครอง การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการดำรงชีพ
 - ง. การดำรงชีพ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความเจริญทางเทคโนโลยี

3. “มนุษย์มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหิน แต่มีความคมแข็งแรงและมีขนาดเล็ก” อยู่ในยุคใด
 - ก. ยุคหินเก่า
 - ข. ยุคหินกลาง
 - ค. ยุคหินใหม่
 - ง. ยุคโลหะตอนต้น

4. กลุ่มชนเผ่าอินโดยูโรเปียน ที่เข้ามายึดครองดินแดนเมโสโปเตเมียคือกลุ่มชนใด
 - ก. ชาวอัคคาเดียน
 - ข. ชาวฮิตไทต์
 - ค. ชาวอโมไรต์
 - ง. ชาวคาลเดียน

5. เมืองที่ขุดพบและจัดเป็นเมืองสมัยแรกเริ่มของประวัติศาสตร์อินเดีย คือเมืองใด
 - ก. เมืองฮาร์ปปา และเมืองโกศล
 - ข. เมืองโมเฮนโจ ดาโร และเมืองปัญจาบ
 - ค. เมืองปัญจาบ และเมืองโมเฮนโจ ดาโร
 - ง. เมืองโมเฮนโจ ดาโร และเมืองฮาร์ปปา

6. ระบบวรรณะเกิดขึ้นในระยะแรกเป็นการแบ่งแยกระหว่างผู้ใด
 - ก. ชาวอินเดียกับชาวต่างชาติ
 - ข. ชาวพื้นเมืองกับชาวเปอร์เซีย
 - ค. ชาวอารยันกับชาวดราวิเดียน
 - ง. ชาวดราวิเดียนกับชาวพื้นเมืองเดิม

7. ราชวงศ์ที่ขึ้นปกครองอินเดียต่อจากราชวงศ์คุปตะคือราชวงศ์ใด
 - ก. ราชวงศ์โมกุล
 - ข. ราชวงศ์หรรษา
 - ค. ราชวงศ์ลัังกะ
 - ง. ราชวงศ์กุษาณะ

8. ข้อใดกล่าวถึงอินเดียสมัยราชวงศ์โมกุลได้ถูกต้องที่สุด
 - ก. เป็นราชวงศ์สุดท้ายก่อนตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ
 - ข. มีการติดต่อกับต่างชาติมากที่สุดโดยเฉพาะกับดินแดนแถบเอเชีย
 - ค. พ่อค้าและนักบวชจากจีนเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายอย่างมาก
 - ง. อินเดียขยายอาณาเขตกว้างขวางที่สุดอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน

9. “ยุคทองของปรัชญาจีน” เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ใด
 - ก. ราชวงศ์ซาง
 - ข. ราชวงศ์ฉิน
 - ค. ราชวงศ์โจว
 - ง. ราชวงศ์เซี่ย

10. ราชวงศ์ซึ่งเป็นราชวงศ์ที่ได้ชื่อว่าเป็นราชวงศ์ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องใดมากที่สุด
 - ก. การศึกษา
 - ข. การทหาร
 - ค. การติดต่อกับต่างประเทศ
 - ง. การพัฒนาเทคโนโลยี

11. เส้นทางสายไหมเกิดขึ้นในสมัยใด
 - ก. ราชวงศ์โจว
 - ข. ราชวงศ์ฮั่น
 - ค. ราชวงศ์ฉิน
 - ง. ราชวงศ์ซ่ง

12. ราชวงศ์สุดท้ายก่อนที่จีนเปลี่ยนผ่านสู่สมัยใหม่คือราชวงศ์ใด
- ก. ราชวงศ์หมิง
 - ข. ราชวงศ์ชิง
 - ค. ราชวงศ์ซ่ง
 - ง. ราชวงศ์โจว
13. สมัยประวัติศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลจากแหล่งใดมากที่สุด
- ก. จีน
 - ข. อิหร่าน
 - ค. อินเดีย
 - ง. ถูกทุกข้อ
14. อารยธรรมจีนแพร่เข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกิดจากการติดต่อทางด้านใด
- ก. ประเพณี
 - ข. การทูต
 - ค. ศาสนา
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก
15. ข้อใดไม่ใช่ชื่อเรียกของอาณาจักรเวียดนาม
- ก. นามเวียด
 - ข. ไตเวียด
 - ค. อังเวียด
 - ง. ไตโคเวียด
16. ราชวงศ์ไคเลนทร์เป็นราชวงศ์ของอาณาจักรใด
- ก. ลังกาสูกะ
 - ข. มัชปาหิต
 - ค. ศรีวิชัย
 - ง. ทวารวดี
17. หลักปฏิบัติข้อใดของศาสนาอิสลามที่ศาสนิกชนต้องปฏิบัติทุกวัน
- ก. การถือศีลอด
 - ข. การบริจาคซากาต
 - ค. การบำเพ็ญฮัจญ์
 - ง. การทำละหมาด

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

หน่วยที่ 1

สมัยก่อนประวัติศาสตร์และจุดเริ่มของอารยธรรม

ตอนที่ 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับอารยธรรมมนุษย์

ไฮไลท์ # 1.1.1 ความหมายและพัฒนาการของอารยธรรม

ความหมายของอารยธรรม

คำว่า “อารยธรรม” เป็นคำที่มีความหมายหลายประการตามความเข้าใจและการตีความของแต่ละคน ซึ่งในที่นี้ให้ความหมายแบบง่ายๆ ว่า ความเจริญในด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นความเจริญที่สูงกว่าวัฒนธรรมขั้นพื้นฐาน

ยุคสมัยของอารยธรรมมนุษย์

พัฒนาการของอารยธรรมมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ยุคใหญ่ๆ คือ

1. **สมัยก่อนประวัติศาสตร์** หมายถึง ช่วงเวลาหรือในสมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือยังไม่มี การจดบันทึกเป็น “ภาษาเขียน”
2. **สมัยประวัติศาสตร์** หมายถึง สมัยที่มนุษย์รู้จักการคิดค้นประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใช้เป็นลายลักษณ์อักษร

พัฒนาการของอารยธรรม

มี 3 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่

1. การเปลี่ยนทางด้านเกษตรกรรม
2. การเปลี่ยนแปลงด้านการดำรงชีพ
3. การจัดลำดับฐานะทางสังคม

ไฮดรอสเฟียร์ # 1.1.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอารยธรรม

ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอารยธรรมในที่นี้จะเสนอ 6 ประการ ได้แก่

1. สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์
2. ระบบการเมืองการปกครอง
3. ความเจริญทางเทคโนโลยี
4. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม
5. การขยายตัวทางเศรษฐกิจ
6. การเกิดความเชื่อและศาสนา

ไฮดรอสเฟียร์ # 1.1.3 ปัจจัยการตั้งถิ่นฐานและแหล่งอารยธรรมมนุษย์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐาน มีความคล้ายคลึง 3 ประการหลักดังนี้

1. ลักษณะทางภูมิประเทศ
2. ลักษณะทางภูมิอากาศ
3. แหล่งน้ำใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค

แหล่งอารยธรรม

อารยธรรมตะวันออก มีแหล่งอารยธรรมที่สำคัญทั้งหมด 3 อารยธรรม ได้แก่ อารยธรรมเอเชียใต้ อารยธรรมเอเชียตะวันออก อารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อารยธรรมตะวันตก มีแหล่งอารยธรรมที่สำคัญมีทั้งหมด 3 อารยธรรม ได้แก่ อารยธรรมอียิปต์ อารยธรรมกรีก อารยธรรมโรมัน

นอกจากนี้ยังมีอารยธรรมโบราณอีกหนึ่งอารยธรรมคือ อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

ตอนที่ 1.2 สมัยก่อนประวัติศาสตร์

สไลด์ทัศน์ # 1.2.1 และ 1.2.2

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ของโลกตะวันออกและโลกตะวันตก

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ของโลกตะวันออกและโลกตะวันตก

อารยธรรมของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ แบ่งการศึกษาออกเป็น

1. อารยธรรมของโลกตะวันออก
2. อารยธรรมของโลกตะวันตก

อารยธรรมของโลกตะวันออกและตะวันตก มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องคล้ายๆ กัน โดยเริ่มจาก

ยุคหินเก่า	มนุษย์มีชีวิตเร่ร่อนล่าสัตว์ไปตามแหล่งอาหาร ยังไม่รู้จักรการตั้งถิ่นฐานที่แน่นอน เครื่องมือ เครื่องใช้ทำจากหินแบบหยาบๆ
ยุคหินกลาง	เครื่องมือ เครื่องใช้ยังคงเป็นหิน แต่มีการทำให้เกิดความแหลมคมแข็งแรงขึ้น และมีขนาดเล็กกว่ายุคหินเก่า
ยุคหินใหม่	มนุษย์เริ่มมีความเจริญมากขึ้น มนุษย์สมัยนี้รู้จักการเพาะปลูก โดยพบว่ามีการปลูกข้าวเจ้า และมีการเลี้ยงสัตว์ ทำให้มนุษย์เริ่มปักหลักอยู่กับที่ เริ่มมีการสร้างบ้านที่ทำด้วยไม้หรือไม้ไผ่
ยุคโลหะ	มีความก้าวหน้าขึ้นกว่ายุคก่อน โดยรู้จักการนำแร่ธาตุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาหลอมเพื่อใช้ประโยชน์ เครื่องมือเครื่องใช้ของมนุษย์ที่พบทำด้วยโลหะ ทั้งยังมีการใช้โลหะผสม เรียกว่า ลัทธิ ซึ่งเกิดจากการผสมกันระหว่างทองแดงกับดีบุก

ตอนที่ 1.3 เมโสโปเตเมีย: อารยธรรมมนุษย์สมัยเริ่มแรก

ไฮไลท์ # 1.3.1 อารยธรรมสุเมเรียน

อารยธรรมสุเมเรียน

ชาวสุเมเรียนเป็นชนชาติแรกที่สร้างความเจริญขึ้นในบริเวณเมโสโปเตเมีย โดยอารยธรรมที่ชาวสุเมเรียนสร้างไว้ ได้แก่

- ปกครองในรูปแบบนครรัฐ
- ชนชาติแรกที่ได้สร้างระบบชลประทาน
- มีการใช้คันไถเทียมด้วยวัว
- ประดิษฐ์อักษรคูนิฟอร์ม หรือตัวอักษรรูปลิ่ม
- มีการแต่งมหากาพย์ชื่อว่า “กิลกาเมช”
- คิดเลขทั้งการลบ การบวก และการคูณ
- ใช้ระบบการชั่ง ตวง วัด
- ริเริ่มการใช้อิฐในการก่อสร้าง

ไฮไลท์ # 1.3.2 การรุกรานดินแดนเมโสโปเตเมียช่วงแรก

การรุกรานดินแดนเมโสโปเตเมียช่วงแรก

กลุ่มชนเผ่า	ลักษณะอารยธรรม
ชาวอัคคาเดียน	● ก่อตั้งจักรวรรดิแห่งแรกของโลก
ชาวอโมไรต์	● ประมวลกฎหมายฮัมมูราบี
ชาวฮิตไตท์	● สร้างกำแพงเมืองอย่างแข็งแรง ● รู้จักใช้เหล็กเป็นชนชาติแรก

สไลด์ทัศน์ # 1.3.3 การรุกรานดินแดนเมโสโปเตเมียช่วงหลัง

การรุกรานดินแดนเมโสโปเตเมียช่วงหลัง

กลุ่มชนเผ่า	ลักษณะอารยธรรม
ชาวอัสซีเรียน	● สร้างพระราชวังของซาร์กอนที่คอร์ดชัค ● เริ่มมีการใช้ประตูโค้ง
ชาวคาลเดียน	● คำนวณหาเวลาที่ดวงจันทร์หมุนรอบโลก เวลาเกิดสุริยุปราคาและจันทรุปราคา ● คำนวณความยาวของปี ● สร้างสวนลอยแห่งนครบาบิโลน
ชาวเปอร์เซีย	● นับถือศาสนาโซโรแอสเตอร์ (การบูชาไฟ) ● มีลักษณะการปกครองแบบจักรวรรดิ โดยแบ่งออกเป็นมณฑล

ไฮดรอกซี # 2.1.1 อารยธรรมสมัยสินธุ

อารยธรรมสมัยสินธุ	
กลุ่มชน	ลักษณะอารยธรรม
ดราวิเดียน	● สันนิษฐานว่าน่าจะมีอายุในช่วงประมาณ 4,000–2,500 ปีก่อนคริสตกาล ● ค้นพบซากสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ 2 เมือง คือ เมืองฮารัปปา และเมืองโมเฮนโจ ดาโร ● มีจุดเด่นอยู่ที่การก่อสร้างและการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ ● ประชากรส่วนใหญ่ทำการกสิกรรม เลี้ยงสัตว์ และมีการผลิตเครื่องใช้ประเภทต่างๆ ● ทำเครื่องปั้นดินเผาที่เขียนลวดลายสีดำนบนพื้นสีแดง ● นับถือเทพเจ้าผู้หญิง หรือเทพมารดา ● นับถือภูตผีปีศาจ และเทพเจ้าที่สิงสถิตอยู่ในธรรมชาติ ● มีการติดต่อสัมพันธ์กับอารยธรรมเมโสโปเตเมีย

อารยธรรมสมัยอารยัน

กลุ่มชน	ลักษณะอารยธรรม
อารยัน	อารยธรรมยุคพระเวท ● ได้รวบรวมคัมภีร์ทางศาสนาขึ้นเรียกว่า “คัมภีร์พระเวท” ● การรวมตัวกันเป็นเผ่า (Tribe) หัวหน้าเผ่าเรียกว่า “ราชา” (Raja) หรือราชันย์ ● มีองค์กรทางการเมือง 2 องค์กร คือ สมิต (Samiti) ที่ประชุมของประชาชนในเผ่า และสภา (Sabha) ● ประชากรประกอบอาชีพแบบเลี้ยงสัตว์และเพาะปลูก ● นิยมสร้างสิ่งก่อสร้างด้วยไม้เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุงด้วยหลังคาจาก ● ออกกฎหมายห้ามพวกอารยันแต่งงานกับชาวดราวิเดียน เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของเชื้อชาติอารยัน และความบริสุทธิ์ในการทำพิธีกรรมต่างๆ ต่อมาได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดระบบวรรณะ อารยธรรมยุคมหากาพย์ ● เป็นสมัยของการขยายอำนาจของพวกอารยัน ● มีการเมือง 2 ลักษณะ คือ สาธารณรัฐที่ปกครองด้วยสภาอำมาตย์ในระบบรัฐสภา และรัฐแบบราชาธิปไตยที่ปกครองโดยกษัตริย์ ● มีการใช้เหรียญทองแดงในการแลกเปลี่ยน ● ระบบวรรณะในสมัยนี้ได้มีการแบ่งวรรณะอย่างชัดเจนมากขึ้น ● เกิดศาสนาเชน ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ ● ปลายของยุคมหากาพย์ มีชาวต่างชาติเข้ามาบูรณาน

อารยธรรมสมัยราชวงศ์

ราชวงศ์	ลักษณะอารยธรรม
โมริยะ: อารยัน ผสมดราวิเดียน	● ขัปลัคนต่างชาตอออกไปจากดินแดนอินเดีย ● มีการรวมตัวเป็นจักรวรรดิ ● พระพุทธศาสนามีความเจริญในสมัยพระเจ้าอโศก ● ทรงเผยแผ่พุทธศาสนาไปยังดินแดนต่างๆ ● สิ่งก่อสร้างที่สำคัญ คือ เสาหินและสถูป ● นิยมการแกะสลักหินเพื่อประดับวัด ภาพที่แกะสลักส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนา พุทธประวัติ และภาพสัตว์
ลังกะ: ชาวกรีก ผสมอินเดีย	● ราชวงศ์ของชาวต่างชาติราชวงศ์แรกที่เข้ามามีอำนาจปกครองอินเดีย ● มีการรวบรวมตำราทางพระพุทธศาสนาขึ้น เรียกว่า ปัญหาของพระเจ้ามิลินทร์ มีลักษณะวรรณกรรมแบบถามตอบ ● เกิดศิลปะแบบคันธาราฐ ในแคว้นคันธาระเป็นศิลปะที่มีลักษณะเด่นที่รูปหน้าพระพุทธปฏิมาจะคล้ายชาวกรีก
กุษาณะ: ชนเผ่าเร่ร่อน พวกยูซุ	● กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของราชวงศ์นี้ คือ พระเจ้ากนิษกะ ● อุปถัมภ์พุทธศาสนาตามแบบมหายาน ● สร้างสถูปและเจดีย์ขนาดใหญ่ และมีการสร้างพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์ตามคติของนิกายมหายานที่มีความงดงาม ● กลายเป็นตัวกลางที่เชื่อมระหว่างอารยธรรมกรีก-โรมัน อารยธรรมจีน อารยธรรมเอเชียกลาง และอารยธรรมอินเดีย ● เกิดศิลปะที่ร่วมสมัยกับราชวงศ์นี้ โดยมีลักษณะที่สำคัญ 2 แบบ คือ ศิลปะมถุรา และศิลปะแบบอมราวดี

ตอนที่ 2.2 อารยธรรมอินเดียสมัยกลาง

ไฮไลท์ # 2.2.1 อารยธรรมสมัยคุปตะ

อารยธรรมสมัยคุปตะ	
ราชวงศ์	ลักษณะอารยธรรม
คุปตะ: ชาวอินเดีย	● มีความเจริญรุ่งเรืองและมีอำนาจมากที่สุดที่สุดในสมัยพระเจ้าจันทรคุปต์ที่ 2 ● นำรูปแบบการปกครองสมัยราชวงศ์โมริยะมาใช้ ● ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ส่วนรายได้สำคัญของรัฐได้มาจากภาษีที่ดิน ภาษีท่าเรือ ภาษีจากชนบท และภาษีจากการค้า ● สมัยพระเจ้าวิกรมาติศยานับเป็นสมัยทองของวรรณคดีสันสกฤต ● จัดตั้งมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งของอินเดียจะมีชื่อเสียงเฉพาะทาง ● นักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียง คือ อารยภตา ● ฟิสิกส์และอุปถัมภ์ลัทธิฮินดู ● พระพุทธรูปสมัยคุปตะเป็นพระพุทธรูปที่สวยงามที่สุดสมัยหนึ่งของอินเดีย

ไฮไลท์ # 2.2.2 อารยธรรมอินเดียหลังยุคทอง

อารยธรรมอินเดียหลังยุคทอง	
ราชวงศ์	ลักษณะอารยธรรม
हरिश्चा	● อุปถัมภ์พระพุทธศาสนานิกายมหายานควบคู่กับศาสนาฮินดู ● พระชนก จักรพรรดิมาอินเดียเพื่อแสวงหาคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ● การปกครองในสมัยนี้มีความคล้ายคลึงกับในสมัยราชวงศ์โมริยะ ● มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ ● มีความเจริญด้านกฎหมาย เศรษฐกิจการค้า ตลอดจนวิทยาการต่างๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา

ตอนที่ 2.3 อารยธรรมอินเดียยุคการเปลี่ยนผ่านสู่สมัยใหม่

ไฮไลท์ # 2.3.1 อารยธรรมสมัยราชวงศ์โมกุล

อารยธรรมสมัยราชวงศ์โมกุล

ราชวงศ์	ลักษณะอารยธรรม
โมกุล	● เป็นราชวงศ์สุดท้ายของอินเดีย ก่อนที่อินเดียจะตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ● กษัตริย์ในราชวงศ์โมกุลสืบเชื้อสายมองโกลและเติร์ก ● จักรพรรดิอัครบารโหรงจัดการปกครองใหม่แบบรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ● ปฏิรูปศาสนาโดยตั้งศาสนาขึ้นมาใหม่เรียกว่า ดิน อิลาฮี ● สร้างฟาเตห์ปูร์ ลีครี เพื่อใช้เป็นเมืองศูนย์กลางที่สำคัญของราชสำนักอีกแห่งหนึ่ง ● ย้ายเมืองหลวงไปอยู่ที่เมืองเดลี ● สร้างสุเหร่ามุก และทัชมาฮัล ● ตั้งกรมช่างวาดภาพ ● เกิดภาษาใหม่ เรียกว่า ภาษาอูรดู ● ราชวงศ์โมกุลเริ่มเสื่อมลงในสมัยพระเจ้าโอริงเซ็บ

ไฮไลท์ # 2.3.2 อารยธรรมอินเดียกับการเข้ามาของชาวตะวันตก

การเข้ามาของตะวันตก

- โปรตุเกส: ตะวันตกชาติแรกที่เข้ามาอินเดีย
- ฮอลันดา
- อังกฤษ
- ฝรั่งเศส

หน่วยที่ 3

อารยธรรมจีน

ตอนที่ 3.1 อารยธรรมจีนสมัยโบราณ

ไฮไลท์ # 3.1.1 ราชวงศ์เซี่ยและราชวงศ์ซาง: อารยธรรมจีนสมัยเริ่มแรก

สมัย	ลักษณะอารยธรรม
ราชวงศ์เซี่ย	● เป็นราชวงศ์แรกของจีน ● มีลักษณะเป็นนครรัฐเล็กๆ ● มีสังคมแบบเกษตรกรรม ● มีการทำปฏิทินขึ้นใช้
ราชวงศ์ซาง	● รู้จักประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใช้เป็นอักษรภาพ ● ข้อความที่จารึกนั้นเป็นเรื่องราวของราชวงศ์ คำพยากรณ์ คำทำนายต่างๆ ทำให้เรียกว่า “กระดูกเสี่ยงทาย” ● มีการตั้งชุมชนในลักษณะนครรัฐ ● มีจักรพรรดิปกครองคล้ายระบบศักดินา ● มีการแบ่งชนชั้นเป็นชนชั้นสูงและชนชั้นทาส

ไฮไลท์ # 3.1.2 ราชวงศ์โจว: ยุคทองของปรัชญาจีน

สมัย	ลักษณะอารยธรรม
ราชวงศ์โจว	● เป็นราชวงศ์ที่มีอายุยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์จีน นานเกือบ 8 ศตวรรษ ● หลักฐานที่ใช้ในการศึกษา คือ ชุนชิวจิง ● จักรพรรดิมีความเชื่อว่า เป็นโอรสของสวรรค์ ● ริเริ่มการปกครองแบบศักดินา ● เศรษฐกิจขึ้นอยู่กับการกสิกรรมเป็นส่วนใหญ่ ● ยุคทองของปรัชญา มีนักปราชญ์คนสำคัญ ได้แก่ ขงจื๊อ เม่งจื๊อ เล่าจื๊อ

ไฮทัทศน์ # 3.1.3 ราชวงศ์ฉิน: สมัยการก่อตั้งเป็นจักรวรรดิ

สมัย	ลักษณะอารยธรรม
ราชวงศ์ฉิน	● เป็นสมัยที่จีนมีการรวมชนชาติและพัฒนาขึ้นเป็นจักรวรรดิ ● นำหลักปรัชญาที่เรียกว่า ระบบฟาเจีย หรือระบบนิตินิยมมาใช้ในการปกครองอาณาจักร ● ใช้ภาษาเขียน มาตรฐานชั่ง ตวง วัด และเหรียญกษาปณ์เหมือนกัน ● สร้างกำแพงเมืองจีน และสุสานฉินซีฮ่องเต้

ตอนที่ 3.2 อารยธรรมจีนสมัยกลาง

ไฮทัทศน์ # 3.2.1 สมัยราชวงศ์ฮั่นและยุคสามก๊ก

สมัย	ลักษณะอารยธรรม
ราชวงศ์ฮั่น	● สมัยจักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ นับเป็นยุคทองของฮั่นตะวันตก ● ยึดรูปแบบการปกครองเช่นเดียวกับแบบราชวงศ์ฉิน แต่ลดการปกครองแบบเข้มงวดลง ● นำเอาหลักปรัชญาของขงจื๊อมาใช้เป็นหลักในการสอบคัดเลือกคนที่มีความสามารถจริงๆ ● เกิดเส้นทางสายไหม ● มีความเจริญด้านการก่อสร้าง การแกะสลักหิน การทำเครื่องภาชนะเคลือบลงยา การวาดภาพ และการประดิษฐ์โลหะเป็นลวดลายต่างๆ ● มีนักปราชญ์และกวีที่มีชื่อเสียง คือ สุมาเจียน
ยุคสามก๊ก	● วูยก๊ก หรือก๊กวุ่ย อยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโจโฉเป็นผู้นำ ● ง่อก๊ก หรือก๊กอู่ ครอบครองพื้นที่ทางด้านตะวันออกของประเทศจีน ทางบริเวณตอนใต้ของแม่น้ำแยงซี มีพระเจ้าซุนกวนหรืออู๋อ๋องเป็นผู้นำ ● จ๊กก๊ก หรือก๊กฉู่ อยู่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ แก้วมณฑลเสฉวน มีพระเจ้าเล่าปี่เป็นผู้นำ
ราชวงศ์สุย	● สร้างถนน และขุดคลองหลวงขนาดใหญ่ ● มีการสร้างพระราชวังที่สวยงาม สร้างกำแพงเมือง และงานด้านสาธารณะ

ไฮดรอน # 3.2.2 สมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง

สมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่ง

สมัย	ลักษณะอารยธรรม
ราชวงศ์ถัง	- ยุคทองของอารยธรรมจีน ความเจริญรุ่งเรืองที่สุดของของราชวงศ์ถังอยู่ในรัชกาลจักรพรรดิถังไท่ซุง - การปกครองเป็นระบบที่ดีที่สุด เนื่องจากราชวงศ์ถังได้วางโครงสร้างการปกครองไว้อย่างเป็นระบบ - นำระบบขุนเทียนและระบบชานซางมาใช้ในการจัดการที่ดิน - มีศาสนาอิสลามเผยแผ่เข้ามาในแผ่นดินจีนมากขึ้น - นิยมวาดภาพที่เกี่ยวกับพุทธประวัติ - นิยมการแกะสลักหินบนหน้าผาถ้ำขนาดใหญ่ - ติดต่อกับโลกภายนอก
ราชวงศ์ซ่ง	- ดำเนินนโยบายการปกครองต่อจากสมัยราชวงศ์ถัง - ฟื้นฟูลัทธิขงจื้อขึ้นมาใหม่ - คิดค้นการรักษาโรคด้วยวิธีฝังเข็ม มีการใช้วัคซีนป้องกันฝีดาษ และในด้านการค้นคว้าทางด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ - เกิดประเพณีรดน้ำศพ - ผลิตเครื่องลายครามสีเขียว

ไฮดรอน # 3.2.3 สมัยราชวงศ์หยวน

สมัยราชวงศ์หยวน

สมัย	ลักษณะอารยธรรม
ราชวงศ์หยวน	- นำรูปแบบการปกครองที่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่งมาใช้ - มีชาวต่างชาติเข้ารับราชการในราชสำนักที่เข้ามาและเป็นที่รู้จักอย่างดี คือ มาร์โคโพล - มีการแบ่งระดับชนชั้นในสังคมตามอาชีพ - บทละคร (จั่ว) และนิยายที่โดดเด่นในสมัยนี้คือ “สามก๊ก”

ตอนที่ 3.3 อารยธรรมจีนยุคการเปลี่ยนผ่านสู่สมัยใหม่

ไฮไลท์ # 3.3.1 ราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง

ราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง	
ราชวงศ์	ลักษณะอารยธรรม
ราชวงศ์หมิง	● แบ่งอำนาจเป็น 3 ส่วน คือ ด้านพลเรือน ด้านทหาร และด้านการปกครอง ● การแกะสลัก นิยมแกะสลักรูปคนและรูปสัตว์ ● การเขียนภาพ นิยมเขียนภาพพุทธประวัติและภาพธรรมชาติ ● เครื่องเคลือบดินเผาที่ได้รับการยกย่องว่ามีความงามและเจริญก้าวหน้า ● ส่งเสริมเรื่องการเดินเรือ ● เขียนตำราภูมิศาสตร์ ตำราสมุนไพร มีการเขียนแผนที่ และเกิดวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงต่างๆ ● ถูกแมนจูยึดครอง
ราชวงศ์ชิง	● เน้นการพัฒนาทางด้านการเกษตรและหัตถกรรม ● ยึดการแต่งกายตามแบบแมนจู ● สร้างพระราชวังฤดูร้อน ● เกิดสงครามฝิ่นกับอังกฤษ ● ในปลายสมัยราชวงศ์มีการสถาปนากองการปกครองเงินเป็นแบบสาธารณรัฐ

ไฮไลท์ # 3.3.2 จีนกับการเข้ามาของชาวตะวันตก

จีนกับการเข้ามาของชาวตะวันตก

สงครามฝิ่น: เกิดความขัดแย้งจนนำไปสู่สงครามขึ้นกับอังกฤษ

สนธิสัญญาระหว่างจีนกับต่างชาติ

การทำสนธิสัญญาต่างๆ กับตะวันตกส่งผลทำให้สังคมจีนค่อยๆ กลายเป็นสังคมกึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินา

หน่วยที่ 4

อารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ตอนที่ 4.1 แนวคิดเกี่ยวกับอารยธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สไลด์ทัศน์ # 4.1.1 พัฒนาการของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

พัฒนาการของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1. สมัยก่อนประวัติศาสตร์
 - ยุคหินเก่า ยุคหินกลาง ยุคหินใหม่ ยุคโลหะ
2. สมัยประวัติศาสตร์
 - สร้างบ้านแปงเมืองขึ้นเป็นรัฐ โดยการรับอารยธรรมจากอินเดีย พัฒนาเรื่อยมาจนเมื่อชาวตะวันตกเริ่มเดินทางมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง
3. สมัยอาณานิคม
 - ชาติดะวันตกที่เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างแย่งชิงผลประโยชน์ทางการค้ารวมถึงทรัพยากร และเข้ายึดครองดินแดน

สไลด์ทัศน์ # 4.1.2 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนรับอารยธรรมจากภายนอก

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนรับอารยธรรมจากภายนอก

1. ความเจริญทางด้านวัตถุ และเทคโนโลยี
 - การใช้เครื่องมือ (หิน/โลหะ) ในการดำรงชีวิต
 - การทำเครื่องปั้นดินเผา
 - การสร้างที่อยู่อาศัย
 - การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์
 - การนำหินมาก่อสร้าง (วัฒนธรรมหินใหญ่)
2. ความเจริญทางด้านสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม
 - สังคม
 - ศาสนา
 - ประเพณี
 - โกศหิน หรือไหหิน
 - หินตั้ง
3. ภาษา

อารยธรรมภายนอกที่เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
1. อารยธรรมอินเดีย ในดินแดนแถบนี้ที่สำคัญมีดังนี้

- 2.1) ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพุทธ
- 2.2) อักษรศาสตร์ ทั้งทางด้านภาษาและวรรณคดี
- 2.3) ศิลปกรรม
- 2.4) การปกครองที่ใช้แนวคิดสมมติเทพ

2. อารยธรรมจีน แพร่หลายน้อยกว่าอารยธรรมอินเดียในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจาก

- 1) ความล่าช้าในการเดินเรือ
- 2) ชุนนางจีนมีการควบคุมพ่อค้าอย่างใกล้ชิดในการเดินเรือค้าขาย
- 3) ทัศนคติความเชื่อของชาวจีน

3. อารยธรรมอิหร่าน ที่แพร่เข้ามาในดินแดนแถบนี้คือ

1. สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม โดยใช้เทคนิคการก่ออิฐแบบสันโค้งยอดแหลม และการเรียงอิฐแบบระนาบแบนค่อยๆ เหลื่อมกันเข้าไปแล้วเอาปูนฉาบ
2. การแต่งกาย เช่น จุลองพระองค์ครุยของพระมหากษัตริย์ เลื้อยครุยยาวของขุนนาง เป็นต้น

ตอนที่ 4.2 อาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ไฮไลท์ # 4.2.1 อาณาจักรภาคพื้นทวีป

อาณาจักรภาคพื้นทวีป		
อาณาจักร	สถานที่	ลักษณะอารยธรรม
พุนัน	กัมพูชา, เวียดนาม	- รับอิทธิพลจากอารยธรรมจากอินเดีย ทั้งในด้านระบบกษัตริย์ ศาสนา และศิลปกรรม - ศาสนาที่มีความสำคัญ ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธนิกายมหายาน
เจนละ	ตอนกลางของแม่น้ำโขง	ศาสนาพราหมณ์ นิยมสร้างรูปเคารพพระคิวงและพระนารายณ์ เรียกว่า พระหริหระ
ขอมสมัยพระนคร	กัมพูชา	- ศาสนาที่มีความสำคัญ ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพุทธมหายาน - มีการก่อสร้างศาสนสถานมากมาย ซึ่งแสดงถึงความมั่งคั่ง สิ่งก่อสร้างที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือ ปราสาทนครวัด
จามปา	ตอนใต้ของเมืองเว้ เวียดนาม	- ศาสนาที่มีความสำคัญ คือ ศาสนาพราหมณ์ มีเทพเจ้าประจำอาณาจักรชื่อ “ภัทรเรศวร” - รับอิทธิพลจากศิลปะขอม ศิลปะอินโดนีเซีย และศิลปะจีนเข้ามาผสมผสาน
ศรีเกษตร	พม่าตอนบน	- อยู่บริเวณแถบลุ่มแม่น้ำอิระวดี - ติดต่อกับจีนผ่านแคว้นยูนนาน - ได้รับศาสนาพุทธจากชาวอินเดีย
น่านเจ้า	พม่าตอนบน	ในระยะแรกอาณาจักรน่านเจ้าได้สร้างความสัมพันธ์กับทิเบต ภายหลังจึงเริ่มสร้างสัมพันธ์กับจีน
ทวารวดี	ภาคกลางของประเทศไทย	- ศาสนาที่มีความสำคัญได้แก่ ศาสนาพุทธ นิกายหินยาน (เถรวาท) และมีศาสนาพราหมณ์ปะปนอยู่บ้าง - วัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นคือ วัฒนธรรมมอญโบราณในประเทศไทย - สถาปัตยกรรมที่สำคัญ คือ สถูปเจดีย์

อาณาจักรภาคพื้นทวีป (ต่อ)

อาณาจักร	สถานที่	ลักษณะอารยธรรม
พม่า	พม่า	- อาณาจักรพม่าแบ่งได้เป็นสมัยพุกาม สมัยหลังพุกาม และสมัยอังวะ - สร้างสถาปัตยกรรมในพุทธศาสนาจำนวนมาก
เวียดนาม	เวียดนาม	- ผู้คนในอาณาจักรนี้สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของจีน - ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน ทั้งแนวคิดในเรื่องโลกสวรรค์ โลกพื้นดิน ยอมรับนับถือศาสนาพุทธแบบมหายานผสมผสานกับลัทธิขงจื้อกับความเชื่อดั้งเดิม
สุโขทัยและอยุธยา	ไทย	- ในสมัยสุโขทัยได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมอินเดีย - สุโขทัยนับถือผี และมีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติและพุทธศาสนา - อาณาจักรอยุธยาได้มีการพัฒนาการทางวัฒนธรรม และหน่วยทางการเมืองที่เน้นการจัดสังคมตามระบบศักดินา

ไฮททัศน์ # 4.2.2 อาณาจักรภาคพื้นสมุทร

อาณาจักรภาคพื้นสมุทร

อาณาจักร	สถานที่	ลักษณะอารยธรรม
ศรีวิชัย	ทางภาคใต้ของประเทศไทย	- ศาสนาที่มีความสำคัญ ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธ - มีการติดต่อค้าขายระหว่างอินเดีย จีน อาหรับและเปอร์เซีย
ตามพรลิงค์	ฝั่งตะวันออกของแหลมมลายู	- รุ่งเรืองขึ้น เพราะเป็นเมืองท่าของพ่อค้าชาวอินเดีย - ศาสนาที่มีความสำคัญ คือ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
ลังกาสุกะ	แหลมมลายู	- มีการติดต่อกับจีน - ได้รับเอาอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียเข้ามาผสมผสานกับอารยธรรมพื้นเมือง
มัชปาหิต	หมู่เกาะในอินโดนีเซีย	- ศาสนาที่มีความสำคัญ ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู - วัฒนธรรมพื้นเมืองเลือนหายไปหลังจากที่โปรตุเกสเข้ามายึดดินแดนในแถบนี้ไว้อย่างสมบูรณ์

ตอนที่ 4.3 มรดกอารยธรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ไฮททัศน์ # 4.3.1 ความเชื่อ และศาสนา

ความเชื่อ และศาสนา

- 1. ความเชื่อดั้งเดิม** มีความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ เทวดา อารักษ์ ภูตผี และชีวิตหลังความตาย
- 2. ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู** แบ่งออกเป็น 2 นิกาย ได้แก่ ไศวะนิกาย บูชาพระศิวะ และไวษณพนิกาย บูชาพระวิษณุ
- 3. ศาสนาพุทธ** แบ่งออกเป็น 2 นิกาย ได้แก่ นิกายมหายาน และนิกายหินยาน (เถรวาท)
- 4. ศาสนาอิสลาม** เผยแผ่เข้ามาโดยพ่อค้าอาหรับ
- 5. ศาสนาคริสต์** เผยแผ่เข้ามาโดยพ่อค้าชาวตะวันตกตามเมืองท่าสำคัญ

ไฮททัศน์ # 4.3.2 ศิลปกรรม

ศิลปกรรม

1. สถาปัตยกรรม

- สถาปัตยกรรมอันเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
- สถาปัตยกรรมอันเนื่องมาจากศาสนาพุทธ
- สถาปัตยกรรมอันเนื่องมาจากศาสนาอิสลาม

2. ประติมากรรม

- ประติมากรรมอันเนื่องมาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู
- สถาปัตยกรรมอันเนื่องมาจากศาสนาพุทธ

ไฮททัศน์ # 4.3.3 ภาษา

ภาษา

ภาษาของแต่ละท้องถิ่น

ตัวอักษรจากอินเดีย

- ภาษาสันสกฤต
- ภาษาบาลี

หน่วยที่ 5

อารยธรรมเอเชียตะวันตกและเอเชียกลาง

ตอนที่ 5.1 อารยธรรมอิสลาม

ไฮไลท์ # 5.1.1 กำเนิดอารยธรรมอิสลาม

กำเนิดอารยธรรมอิสลาม

หลักศรัทธา 6 ประการ

1. ศรัทธาต่อเอกภาพของพระองค์อัลเลาะห์
2. ศรัทธาต่อบรรดาทูตที่นำโอองการมาจากพระเจ้า
3. ศรัทธาต่อคัมภีร์ของพระผู้เป็นเจ้า
4. ศรัทธาในบรรดาศาสนทูตทุกคนของพระผู้เป็นเจ้า
5. ศรัทธาในวันสุดท้ายของโลก
6. ศรัทธากฎกำหนดสภาวะ ทั้งดีและร้าย

หลักปฏิบัติ 5 ประการ

1. การกล่าวปฏิญาณตน
2. การนมัสการพระผู้เป็นเจ้า
3. การถือศีลอด
4. การบริจาคทรัพย์แก่คนยากจน
5. การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์

หลักฐานสำคัญในการตีความศาสนา

1. คัมภีร์อัลกุรอาน
2. หะดิษ
 - 2.1 คำสั่งสอน
 - 2.2 การปฏิบัติ หรือจริยวัตรของศาสดา
 - 2.3 การกระทำของผู้อื่น อันเป็นที่รับรองหรือปฏิเสธโดยศาสดา

การเกิดนิกายต่างๆ ในศาสนาอิสลาม

เกิดการแตกแยกทางการเมือง การไม่ลงรอยกันในเรื่องการเป็นผู้ปกครองและการตีความในคัมภีร์ต่างกัน ทำให้เกิดการแตกแยกเป็นนิกายใหญ่ๆ 5 นิกาย คือ

1. นิกายซุนนีหรือซุนนะฮ์
2. นิกายชีอะฮ์
3. นิกายวาฮาบี
4. นิกายคอวาริจ
5. นิกายซุฟี

ไฮด์ทัศน์ # 5.1.2 การขยายอารยธรรมอิสลาม

การขยายอารยธรรมอิสลาม

- การขยายอารยธรรมอิสลามในดินแดนตะวันออกกลาง แอฟริกา และยุโรป
- การขยายอารยธรรมอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียใต้

ไฮด์ทัศน์ # 5.1.3 สงครามครูเสด

สงครามครูเสด

สงครามครูเสด เป็นสงครามระหว่างคริสต์ศาสนิกชนในยุโรป และมุสลิมในเอเชียตะวันตก เพื่อเข้ายึดครองกรุงเยรูซาเล็ม

สาเหตุของสงครามครูเสด

1. ด้านศาสนา โรมันคาทอลิก/กรีกออร์ทอดอกซ์/อิสลาม
2. ด้านการค้า
3. ระบบฟิวดัล

ผลของสงครามครูเสด

1. อารยธรรมตะวันตก มีโอกาสติดต่อกับมุสลิมทางตะวันออก
2. เมืองต่างๆ ของอิตาลี เติบโตจากการขยายการค้า
3. ฐานะทางเศรษฐกิจของกษัตริย์มั่นคงขึ้น
4. อำนาจทางฝ่ายอาณาจักรเพิ่มมากขึ้นและทำให้เกิดการแยกอำนาจออกจากศาสนจักร
5. การเผยแผ่คริสต์ศาสนา
6. เกิดพัฒนาการการเขียนหนังสือประวัติศาสตร์และวรรณคดี

ไฮททัศน์ # 5.2

มรดกอารยธรรม

มรดกอารยธรรม

ความเจริญด้านการศึกษา

ความเจริญด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์

ความเจริญด้านภาษาและวรรณคดี

ความเจริญด้านศิลปกรรม

ไฮททัศน์ # 5.3

อารยธรรมอิสลามจากเอเชียกลาง

อารยธรรมอิสลามจากเอเชียกลาง

1. การจัดการกองทัพและอาวุธ

- การจัดการกองทัพ
- อาวุธ

2. การบริหารการปกครองของจักรวรรดิออตโตมาน

- ใช้อำนาจทางทหารอย่างเด็ดขาด
- ใช้กฎหมายของอิสลามที่เรียกว่ากฎหมายชาร์อะห์
- ตำแหน่งสุลต่านผู้ปกครองรัฐจะสืบทอดไปยังบุตรชาย

3. ด้านการศึกษาและวิทยาการต่างๆ

- นักวิชาการผู้มีความรู้ชั้นสูงทางศาสนา เรียกว่า ตำแหน่งอุละมา
- เด็กชายที่ฉลาดจะได้รับการคัดเลือกไปฝึกหัดที่วิทยาลัยคอนสแตนติโนเปิล เมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะได้เป็นมหาดเล็กรับใช้ในราชสำนัก

แบบประเมินผลตนเองของนักศึกษาหลังการสอนเสริม

ครั้งที่ 1

ชุดวิชา อารยธรรมมนุษย์ หน่วยที่ 1 – 5

1. ข้อใดคือปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดอารยธรรม
 - ก. การเกิดขึ้นของระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม
 - ข. การเกิดระบบการเมืองการปกครอง
 - ค. ความเจริญทางเทคโนโลยีในระดับที่สุด
 - ง. สภาพแวดล้อมทางสังคมและประวัติศาสตร์

2. ข้อใดคือ ขั้นตอนแรกของการพัฒนาการสู่สังคมที่มีอารยธรรมที่ถูกต้องที่สุด
 - ก. การเปลี่ยนทางเทคโนโลยี
 - ข. การเปลี่ยนทางด้านเกษตรกรรม
 - ค. ระบบการเมืองการปกครอง
 - ง. การดำรงชีพ

3. “มนุษย์มีการเปลี่ยนเครื่องมือ เครื่องใช้มาเป็นทองแดง” สันนิษฐานว่าอยู่ในยุคใด
 - ก. ยุคหินเก่า
 - ข. ยุคหินกลาง
 - ค. ยุคหินใหม่
 - ง. ยุคโลหะ

4. กลุ่มชนเผ่าอินโดยูโรเปียน ที่เข้ามายึดครองดินแดนเมโสโปเตเมีย คือกลุ่มชนใด
 - ก. ชาวฮิตไทต์
 - ข. ชาวอโมไรต์
 - ค. ชาวอัคคาเดียน
 - ง. ชาวคาลเดียน

5. เมืองที่ขุดพบและจัดเป็นเมืองสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์อินเดีย คือเมืองใด
 - ก. เมืองสาเกต
 - ข. เมืองโมเฮนโจ ดาโร
 - ค. เมืองปัญจาบ
 - ง. เมืองโกศล

6. ระบบวรรณะที่เกิดขึ้นในยุคพระเวทเป็นการแบ่งแยกระหว่างผู้ใด

- ก. ชาวอินเดียกับชาวต่างชาติ
- ข. ชาวดราวิเดียนกับชาวพื้นเมืองเดิม
- ค. ชาวพื้นเมืองกับชาวเปอร์เซีย
- ง. ชาวอารยันกับชาวดราวิเดียน

7. ราชวงศ์ที่ขึ้นปกครองอินเดียต่อจากราชวงศ์คุปตะคือราชวงศ์ใด

- ก. ราชวงศ์หรรษา
- ข. ราชวงศ์กุษาณะ
- ค. ราชวงศ์ลัังกะ
- ง. ราชวงศ์โมกุล

8. สมัยราชวงศ์โมกุลเป็นช่วงเวลาที่มัลักษณะอารยธรรมที่เด่นในเรื่องใด

- ก. พ่อค้าและนักบวชจากจีนเดินทางเข้ามา
- ข. อินเดียมีการติดต่อกับชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ค. อารยธรรมมุสลิมมีความเจริญที่สุด
- ง. อินเดียขยายอาณาเขตกว้างขวางที่สุด

9. “ยุคทองของปรัชญาจีน” เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ใด

- ก. ราชวงศ์โจว
- ข. ราชวงศ์ฉิน
- ค. ราชวงศ์เซี่ย
- ง. ราชวงศ์ซาง

10. ราชวงศ์ซึ่งเป็นราชวงศ์ที่ได้ชื่อว่าเป็นราชวงศ์ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องใดมากที่สุด

- ก. การพัฒนาด้านการปกครอง
- ข. การพัฒนาด้านการเกษตร
- ค. การค้าขายกับต่างประเทศ
- ง. การพัฒนาด้านกองทัพเรือ

11. เส้นทางสายไหมเกิดขึ้นในสมัยใด

- ก. ราชวงศ์ฮั่น
- ข. ราชวงศ์โจว
- ค. ราชวงศ์ซ่ง
- ง. ราชวงศ์ฉิน

12. ราชวงศ์สุดท้ายก่อนที่จีนเปลี่ยนผ่านสู่สมัยใหม่คือราชวงศ์ใด
- ก. ราชวงศ์หมิง
 - ข. ราชวงศ์ซ่ง
 - ค. ราชวงศ์ชิง
 - ง. ราชวงศ์โจว
13. สมัยประวัติศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับอิทธิพลจากดินแดนใดมากที่สุด
- ก. อินเดีย
 - ข. อิหร่าน
 - ค. จีน
 - ง. ถูกทุกข้อ
14. อารยธรรมจีนแพร่เข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาจากการติดต่อทางด้านใด
- ก. เผยแพร่มากับประเพณี
 - ข. เจรจาทางการทูต
 - ค. เผยแพร่ศาสนา
 - ง. ไม่มีข้อใดถูก
15. ข้อใดคือชื่อเรียกของอาณาจักรเวียดนามในอดีต
- ก. เวียดกง
 - ข. ไตเวียด
 - ค. อังเวียด
 - ง. เวียดมิน
16. ราชวงศ์ไคเลนทร์เป็นราชวงศ์ในอาณาจักรใด
- ก. มัชปาหิต
 - ข. ลังกาสูกะ
 - ค. ทวารวดี
 - ง. ศรีวิชัย
17. หลักปฏิบัติข้อใดของศาสนาอิสลามที่ศาสนิกชนต้องปฏิบัติทุกวัน
- ก. การบริจาคซากาต
 - ข. การทำละหมาด
 - ค. การบำเพ็ญฮัจญ์
 - ง. การถือศีลอด

เฉลยแบบประเมินผลตนเองก่อนและหลังการสอนเสริม

ครั้งที่ 1

ชุดวิชา อารยธรรมมนุษย์ หน่วยที่ 1 – 5

ก่อนเรียน	หลังเรียน
1. ง.	1. ข.
2. ข.	2. ข.
3. ข.	3. ง.
4. ข.	4. ก.
5. ง.	5. ข.
6. ค.	6. ง.
7. ข.	7. ก.
8. ก.	8. ค.
9. ค.	9. ก.
10. ก.	10. ค.
11. ข.	11. ก.
12. ข.	12. ค.
13. ค.	13. ก.
14. ข.	14. ข.
15. ค.	15. ข.
16. ค.	16. ง.
17. ง.	17. ข.
18. ค.	18. ข.
19. ข.	19. ก.
20. ก.	20. ค.

[illegible]

